

ค่าขาดไร้ความอุปการะ กรณีผู้เสียชีวิตเป็นบุตร

พรเทพ ทวีภาคย์
นักกฎหมาย

การดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เรื่องของการเกิดอุบัติเหตุย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน การเดินทาง ทุกคนย่อมเสี่ยงภัยในเรื่องเหล่านี้กันทั้งนั้น จะเกิดด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แต่เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วสิ่งที่ตามมาคือความเสียหาย ผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุแต่ละครั้ง จะมากบ้าง น้อยบ้างตามสภาพแห่งความรุนแรงของเหตุการณ์แต่ละครั้ง แต่ถ้าหากรุนแรงถึงขนาดทำให้คนเสียชีวิตแล้ว บุคคลที่จะได้รับความเสียหาย และผลกระทบคนหนึ่งที่กำลังกล่าวถึงในบทความนี้ คือ บิดามารดาของผู้เสียชีวิตในกรณีผู้เสียชีวิตเป็นบุตร ซึ่งจะขาดคนคอยเลี้ยงดู ปัญหาที่เกิดขึ้นคือถ้าหากบุตรที่เสียชีวิตไม่ได้มีอาชีพ และรายได้ที่มากนักจนอาจจะไม่ค่อยมีมาจุนเจือบิดามารดาของตน แล้วแบบนี้บิดามารดาจะมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากคนที่ทำให้บุตรเสียชีวิตในส่วนนี้หรือไม่ หรือหากจะได้จะคิดกันอย่างไร และได้มากน้อยเพียงใด ในเมื่อปกติบุตรที่เสียชีวิตเองก็ไม่ค่อยได้ส่งเสียให้บิดามารดาสักเท่าใด ปัญหาในลักษณะนี้ในความเป็นจริงมีหลายเรื่อง หลายปัญหา แต่คงนำมากล่าวถึงทั้งหมดนั้นคงไม่ได้ แต่จะขอแนะนำเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียกค่าขาดไร้อุปการะมากล่าวเท่านั้น

ค่าขาดไร้อุปการะมีได้ในกรณีใดนั้น ต้องพิจารณาตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา 443 ว่า “ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย วรรคสาม “ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับ

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” กฎหมายยังบัญญัติต่อไปว่า ใครบ้างที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน ก็จะปรากฏอยู่ในมาตรา 1461 “สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน” มาตรา 1563 “บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา” เมื่อมีบุคคลทำให้บุตรเสียชีวิตลง บิดามารดาสามารถเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้

ในเรื่องของค่าอุปการะนี้ คงเป็นเรื่องระหว่างพ่อแม่กับลูก ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อยามเด็กพ่อแม่มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตร ต่อเมื่อเติบโตขึ้นในสังคมไทย ๆ เรามุ่งเน้นในเรื่องความกตัญญูที่ลูกพึงมีต่อพ่อแม่ กฎหมายก็ตระหนักถึงหน้าที่นี้ เพราะเมื่อลูกยังเล็ก กฎหมายบังคับให้พ่อแม่ต้องอุปการะเลี้ยงดูลูก เมื่อลูกเติบโตขึ้น และพ่อแม่ก็แก่ชราลง กฎหมายก็กำหนดไว้เช่นกันว่าบุตรต้องมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูพ่อแม่ หน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้สอดคล้องกับหน้าที่ทางศีลธรรมในสังคม เมื่อกฎหมายกำหนดให้ลูกมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูพ่อแม่ก็เท่ากับว่าพ่อแม่เองก็มีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากลูกด้วยเช่นกัน การที่มีคนภายนอกทำให้ลูกเสียชีวิตจึงมีผลโดยตรงที่กระทบสิทธิตามกฎหมายของพ่อแม่ที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากลูก ส่วนลูกจะเลี้ยงดูพ่อแม่ของตนในความเป็นจริง มากน้อยเพียงใดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้นพ่อแม่ย่อมมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยสิทธิที่ตนจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูที่เสียไป เพราะการทำให้ลูกเสียชีวิตทำให้ลูกเสียชีวิตลง หากต้องพิสูจน์ให้เห็นก่อนว่าลูกได้ส่งเสียเลี้ยงดูพ่อแม่ของตนอยู่ในขณะ

เกิดเหตุ จึงจะทำให้พ่อแม่มีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะ แบบนี้กรณีที่ลูกถูกทำให้เสียชีวิตในขณะอายุน้อย และยังไม่มีรายได้อะไรก็จะทำให้พ่อแม่ไม่มีโอกาสได้รับค่าขาดไร้อุปการะไหมทดแทนไป แต่เนื่องจากกรณีนี้ถือว่าการทำให้เสียชีวิตที่กฎหมายรองรับไว้ แม้ในความเป็นจริงจะอุปการะกันอย่างไร ก็ย่อมถือได้ว่าสิทธินั้นได้เสียไปแล้ว เพราะผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ผู้ที่กระทำจะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5553/2562 คดีมีปัญหาข้อเท็จจริงต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ที่ว่าพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองฟังไม่ได้ว่า ขณะที่เกิดเหตุ นาย ม. ผู้ตายมีรายได้เพียงพอที่จะอุปการะเลี้ยงดูแก่โจทก์ทั้งสองเนื่องจากผู้ตายมีรายได้ที่ไม่แน่นอน และต้องเลี้ยงดูบุตรอีก 2 คน โจทก์ทั้งสองอยู่ในท้องถิ่นที่ค่าครองชีพไม่สูงมากนัก ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรวมกันไม่เกินเดือนละ 3,000 บาท และควรได้รับค่าขาดไร้อุปการะไม่เกิน 5 ปี รวมกับค่าปลงศพ 70,000 บาท เป็นเงิน 250,000 บาท การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้ขอใช้ค่าขาดไร้อุปการะแก่โจทก์ทั้งสองเป็นเวลา 15 ปี เป็นเงินคนละ 600,000 บาท ไม่เหมาะสมนั้น เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บัญญัติไว้ว่าบุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา การที่จำเลยที่ 1 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 กระทำละเมิดเป็นเหตุให้บุตรของโจทก์ทั้งสองตาย ถือว่าโจทก์ทั้งสองขาดไร้อุปการะตามกฎหมายจากบุตร โจทก์ทั้งสองจึงชอบที่จะได้รับค่าขาดไร้อุปการะ ทั้งในปัจจุบัน และความหวังในอนาคตโดยผลแห่งกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตผู้ตายจะได้อุปการะโจทก์ทั้งสองจริงหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แม้พยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองเกี่ยวกับรายได้ของผู้ตายไม่ชัดเจน ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่า

เสียหายแก่โจทก์ทั้งสองได้ที่ศาลล่างทั้งสองพิจารณาหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนค่าขาดไร้อุปการะให้แก่โจทก์ทั้งสอง โดยคำนึงถึงอายุของผู้ตายซึ่งมีอายุ 37 ปี ส่วนโจทก์ทั้งสองอายุ 63 ปี โจทก์ทั้งสองมีโอกาสดำเนินการอุปการะตามกฎหมายไม่น้อยกว่า 15 ปี ค่าสินไหมทดแทนในส่วนค่าขาดไร้อุปการะให้แก่โจทก์ทั้งสองเป็นเงินคนละ 600,000 บาท หรือเท่ากับประมาณคนละเดือน 3,333 บาท นั้นไม่ถือว่าเกินฐานะของโจทก์ทั้งสอง และเหมาะสมแล้วฎีกาของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 717/2536 ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าโจทก์ทั้งสองเป็นบิดา และมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายจำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 2 ได้ขับรถบรรทุกกลางกรุงในทางการที่จ้างด้วยความประมาทเลินเล่อ ทำให้ชนเข้ากับรถจักรยานยนต์ที่ผู้ตายขับมา จนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ 2 ว่าพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองฟังไม่ได้ว่า ขณะเกิดเหตุผู้ตายมีรายได้เพียงพอที่จะอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสอง เนื่องจากผู้ตายมีรายได้ที่ไม่แน่นอน และต้องเลี้ยงดูบุตรอีก 2 คน ศาลฎีกาเห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บัญญัติไว้ว่า บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา การที่จำเลยที่ 1 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 กระทำละเมิดเป็นเหตุให้บุตรของโจทก์ทั้งสองตาย ถือว่าโจทก์ทั้งสองขาดไร้อุปการะตามกฎหมายจากบุตร โจทก์ทั้งสองจึงชอบที่จะได้รับค่าขาดไร้อุปการะทั้งในปัจจุบัน และความหวังในอนาคตโดยผลแห่งกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตผู้ตายจะได้อุปการะโจทก์ทั้งสองจริงหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แม้พยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองเกี่ยวกับรายได้ของผู้ตายไม่ชัดเจน ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งสองได้

บทสรุปสังคายน์ ผู้กระทำย่อมต้องรับผิดชอบเยียวยาความเสียหายที่ตนเองก่อให้เกิดขึ้นไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดกับใครก็ตาม ในการทำละเมิดหรือการทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายไม่ว่าจะด้วยการจงใจทำให้เกิดขึ้นหรือเกิดจากความประมาทเลินเล่อก็ตาม ในกรณีที่ทำให้ลูกของผู้อื่นเสียชีวิต พ่อแม่ย่อมต้องเสียหายโดยสภาพ ค่าขาดไร้อุปการะจึงเป็นค่าสินไหมทดแทนประเภทหนึ่งที่ทำให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้เช่นกัน ไม่ว่าลูกนั้นจะได้ส่งเสียเลี้ยงดูพ่อแม่อยู่ในความเป็นจริงหรือไม่ ส่วนเรื่องค่าเสียหายจะเป็นจำนวนเท่าไรที่จะได้รับนั้น เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากำหนดจากพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำนั้น โดยอาจต้องคำนึงตั้งแต่อายุของพ่อแม่ และความเป็นไปได้ของระยะเวลาที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดู

